

НАУКОВИЙ КОМЕНТАР*

1. В одному з попередніх номерів журналу була надрукована і прокоментована Резолюція Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) від 2 березня 2022 р. “Агресія проти України”. Зазначений документ закінчувався вказівкою на те, що цей орган ООН вважав свій розгляд означеної ситуації незавершеним, але перерваним, і задекларував готовність продовжити такий розгляд за ініціативою будь-якої держави – члена ООН. І ось майже через місяць після повномасштабного вторгнення Російської Федерації (далі – РФ) в Україну Генеральна Асамблея справді продовжила обговорювати і планувати заходи з протидії російській агресії. Таке продовження було інспіровано відсутністю належної реакції РФ на згадану Резолюцію й безпрецедентно жахливими наслідками для України зазначених дій РФ.

Принагідно зауважимо, що і Резолюція Генеральної Асамблеї, яка є предметом цього коментаря, знову ж таки, ще не оголошена підсумковою. Тож є підстава припустити, що Генеральна Асамблея ООН має намір постійно моніторити названу проблему – допоки агресія РФ не буде припинена.

2. Коментована нині Резолюція Генеральної Асамблеї ООН, ґрунтуючись на попередній Резолюції цього органу від 2 березня 2022 р., розвиває та конкретизує засадничі положення першої Резолюції. При цьому коментований документ враховує ті конкретні факти та обставини, які виникли в Україні протягом першого місяця збройної агресії РФ. Резолюція від 24 березня з граничною категоричністю відтворила засадничу ідею попередньої Резолюції Генеральної Асамблеї ООН стосовно того, що остання ‘підтверджує свою відданість суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, включно з її територіальними водами’. З цієї аксіоматичної ідеї випливають мало не всі подальші настанови коментованого документа.

3. У наступному фрагменті преамбули коментованої Резолюції вміщено надзвичайно важливу, унікальну оцінку соціальної значущості наслідків агресії РФ проти України. Навряд чи у своїй практиці ухвалення резолюцій Генеральна Асамблея ООН вживала таку оцінку подій, як ‘військовий наступ Російської Федерації на суверенну територію України та його гуманітарні наслідки мають такий масштаб, якого міжнародна спільнота не бачила в Європі десятиліттями’. Видається, що така оцінка орієнтує на необхідність вжиття міжнародною спільнотою в особі ООН таких радикальних заходів, до яких ця організація і сама не вдавалась справді протягом декількох останніх десятиліть. Інакше кажучи, реакція

* У підготовці коментаря брали участь кандидати юридичних наук Р. Тополевський, Т. Дудаш, В. Гончаров та А. Наконечна під керівництвом професора П. Рабіновича.

ООН на агресивні дії РФ має бути домірною до зазначеної оцінки Генеральної Асамблеї ООН.

4. У наступному фрагменті Резолюції Генеральна Асамблея ООН з граничною відвертістю відобразила той факт, що РФ абсолютно проігнорувала настанову попередньої Резолюції від 2 березня 2022 р. щодо припинення її вторгнення на територію України, а також виведення її військ з території України. Таке ігнорування не може не наводити на думку про те, що до цієї держави, можливо, будуть застосовані більш радикальні заходи міжнародно-правової відповідальності.

5. Також у преамбулі коментованої Резолюції конкретизовано ті жахливі наслідки порушення норм міжнародного права, міжнародного гуманітарного права та основоположних прав людини, яких РФ припустилася на території України вже протягом першого місяця з моменту вторгнення. Деякі з таких порушень уже зафіксовані у Резолюції Ради з прав людини ООН від 4 березня 2022 р., а саме: насильницьке переміщення населення (зокрема понад 660 000 біженців) та пошкодження і руйнування житлових районів, шкіл, культурних об'єктів і критичних об'єктів цивільної інфраструктури, включно з лікарнями й цивільними об'єктами водопостачання, каналізації та паливної інфраструктури, що спричинені російськими бомбардуваннями й обстрілами населених пунктів.

6. Наступний пункт вже резолютивної частини спеціально присвячений безпрецедентно тривалій облозі міста Маріуполя та, зрештою, металургійного комбінату “Азовсталь”, яке героїчно захищали українські підрозділи. Саме на нелюдські, злочинні наслідки цієї облоги зреагувала Генеральна Асамблея ООН.

7. Результати голосування щодо коментованої Резолюції вкотре підтвердили стабільність різко критичної оцінки агресії РФ проти України з боку абсолютної більшості держав – членів ООН: понад 97 % держав – членів ООН, які взяли участь у голосуванні щодо резолюції (183 держави), підтримали або не заперечили її (“за” – 140 держав, “утримались” – 38 держав).

8. Нарешті, останній пункт коментованої Резолюції стосується, так би мовити, процедурно-темпорального порядку розгляду питань щодо агресії РФ проти України. Слід підкреслити, що Генеральна Асамблея ООН знову лише перервала розгляд цього питання і задекларувала готовність його продовжити пізніше. Та це й цілком зрозуміло: адже на момент створення цього коментаря основні настанови відповідних резолюцій Генеральної Асамблеї ООН, на превеликий жаль, не виконані.

Тому чекатимемо подальших зусиль із боку ООН, її структур та органів задля припинення агресії РФ проти України і притягнення винних до відповідальності.